

Bogu na čast, bližnjemu na pomoč!

GASILEC

Izdaja odbor deželne zveze kranjskih gasilnih društev. — Urejuje tajnik Fran Ks. Trošt na Igu pri Ljubljani. — List izhaja poljubno po potrebi v nedoločenem času, vendar vsaj štirikrat na leto, in ga dobivajo člani zveze brezplačno. — Za nende stane vsaka številka 20 vin.

Zvezne zadeve.

Zapisnik odborove seje dne 2. aprila 1903.

Navzoči: Franc Doberlet, A. C. Achtschin, L. Štricelj, Jos. Fajdiga, Iv. Rus, Adolf Gustin, Ant. Rupert, Vinko Ogo-relec, Franc Papler, Matija Petrič in tajnik Franc Trošt.

1.) Načelnik Doberlet otvori zborovanje s pozdravom do odbornikov in naznanja, da je odbornik Karl Mayer svojo odsotnost opravičil.

2.) Tajnik poroča nastopno:

- Od zadnje odborove seje so pristopila k zvezi sledeča gasilna društva: Stražišče pri Kranju, Ježica, Sv. Križ pri Kostanjevici, Dobračevo, Büchel, Slavina, Vodice in Rovte.
- Odobre se potom vodstva dovoljene in izplačane bolniške podpore, in sicer: vdovi Weibl v Mokronogu 40 K, Franc Kaplanu v Dobropolju 20 K, Franc Dovganu v Cirknici 10 K, Jakob Petroviču v Trebnju 25 K, Ivan Voljču v Vrhnikih 50 K in Josip Grillu v Kočevski Reki 25 K.
- Poroča o sprejemu deputacije o priliki izročitve diplom novoizvoljenim častnim članom zveze.
- Poročilo o avstrijskem gasilskem shodu v Solnogradu se odobri, kakor je bilo natisnjeno v «Gasilec» z dne 29. oktobra 1902.
- O raznih vlogah in njihovi rešitvi se je odbor pritrnilno izrekel, osobito o zadevi zastav pri gasilnem društvu in o zadevi streljanja pri alarmiranju požara.

3.) Tajnik poroča dalje, da je imel 17 predavanj o zadevi knjigovodstva in sestavljanja prošenj in prilog na deželni odbor, ta predavanja so bila: v Jesenicah, Radovljici, Vrhnikih, Skofjiloki, Kranju, Ljubljani, Domžalah, Ribnici, Višnji gori, Novem mestu, Postojini, Škocjanu, Mokronogu, Št. Rupertu, Šmartnem pri Litiji, Radečah in Kočevji. Udeležba je bila povsodi precejšnja, razdelile so se potrebne tiskovine in vzorec, katere so se poslale tudi vsem drugim zveznim društvom, h katerim ni bilo mogoče priti, radi pomanjkanja časa.

4.) Sklene se pri inspekcijah imeti vselej malo vajo in pouk o brizgalni in družih potrebnih rečeh.

5.) K snujoči se «posmrtni blagajnici» za planinske dežele, ki se snuje na inicijativo avstrijske gasilne zveze, se ne pristopi, ker naši gasilci niso zmožni za to doneskov vplačevati, a podpore v slučaju ponesrečenja in dolgotrajne bolezni itak dobe.

6.) Za računske pregledovalce se izvolijo tovariši Anton Belec v Št. Vidu, Fran Lavtižar v Šmartnem in Vilj. Maurer v Šiški.

7.) Ker se mora odbor po pravilih na novo konstituirati, so bili enoglasno izbrani Franc Doberlet kot načelnik, A. C. Achtschin kot njega namestnik in blagajnik in Franc Ks. Trošt kot tajnik; ti trije tvorijo zvezino vodstvo, ki rešuje vloge kurentnim potom, dovoljuje in izplačuje podpore ponesrečencem, a vse ima predložiti v potrdilo celemu odboru.

8.) Odbornik Rupert vpraša, kako je s parno brizgalnico, društveni odbor namerava tako naročiti, so li kaki pomisleki proti njej?

Odbor sklone stvar ne priporočati, kajti parne brizgalnice niso za male kraje in mesta, saj se ista še v Ljubljani ne rabi.

Postrežba parne brizgalnice provzroča obilo stroškov, treba je v to vsaj treh dobro izvežbanih ljudi, a ti hočejo biti plačani. V slučaju, da se brizgalna dolgo časa ne rabi, je treba popravila in posebnih priprav, isto zopet rabno napraviti, ker se rada pokvari in to ker deli zarujave. Krškemu društvu se priporoča, raje dobro snemalno brizgalnico si naročiti.

Ker daljnih predlogov ni, sklone načelnik sejo.

Trošt, tajnik.

Doberlet, načelnik.

Poročilo o delovanju «Cesarske jubilejske ustanove» avstro-ogrskih zavarovalnic v podporo ponesrečenih gasilcev in njihovih zapuščenecv za leto 1902.

Od vodstva te ustanove na Dunaju smo prejeli letni izkaz in poročilo o delovanju v letu 1902.

Predno navedemo suhoparne številke, priobčujemo določila o tej ustanovi in o podelitvi posameznih ustanov in podpor.

Tej, od več zavarovalnih društev v letu 1873. ustanovljeni cesarski jubilejski ustanovi avstro-ogrskih zavarovalnic v podporo ponesrečenih gasilcev in njihovih zapuščenecv je namen, resnično potrebnim in vrednim poklicnim ali prostovoljnim gasilcem avstro-ogrške države, kateri so v izvrševanju svoje službe zadobili težko bolezen, se pohabili ali ponesrečili, oziroma njihovim zapuščenecem, podporo dajati.

Tisti, kateri hočejo imeti pravico do ustanove, se pozivljajo, naj svoje prošnje poštnine prosto do konca mesca maja vsacega leta vpošljejo predsedstvu ustanove. Prošnja in vse priloge so koleka proste. V svrhu hitre rešitve je vsem prošnjam in prilogam, katere niso v nemškem jeziku sestavljene, priložiti nemški prevod.

Prošnjam je priložiti sledeče priloge:

- Izpričevalo načelnika gasilnega društva, da je oboleli ali ponesrečeni gasilec bil ud ali je še ud kacega domačega gasilnega društva,
- zdravniško izpričevalo o načinu bolezni ali poškodbe kakor tudi o tem, da je dotičnik to poškodbo pri gasilskem delu zadobil,
- izpričevalo županstva (ubožno izpričevalo) o potrebi in vrednosti prosilca, kakor tudi natančno njegovo bivališče.

Prošnje za podporo enkrat za vselej se zamorejo vsak čas vložiti in morajo biti opremljene z omenjenimi tremi prilogami, vsekako pa je želeli, da se tudi prošnje za podporo do konca meseca maja vsacega leta pri ustanovi vložijo.

Prošnje je nasloviti:

Slavni upravni odbor cesarske jubilejske ustanove avstro-ogrskih zavarovalnic

Dunaj.

(Löbliches Komitee zur Verwaltung der Kaiser-Jubiläums-Stiftung österr.-ung. Assekuranz-Institute

in Wien.)

Prošnje je vposlati do 27. majnika 1903 zveznemu odboru (lahko tudi tajniku Troštu na Igu pri Ljubljani), da se odpošljejo pravočasno na svoje mesto, ker morajo biti vsaj 30. majnika na Dunaju.

Leta 1902. je bilo razdeliti 36 ustanov po 100 K. — Došlo je 79 prošelj in jih je bilo z 9 nerešenimi prošnjami iz leta 1901. rešiti skupno 88.

Od teh 88 prošelj se jih je rešilo 57, in sicer se je podelilo 36 ustanov po 100 K in 21 podpor po 60 K; 31 prošelj se je moralo po pravilih zavrniti.

Vse prošnje kranjskih prošeljnikov (prositeljic) so se vpoštevale in so dobile Helena Bidovec iz Kranja, Ivana Kovačič iz Borovnice in Marija Lončar iz Bleda ustanove po 100 K; Urša Kavčič iz Ljubljane in Antonija Zaplotnik iz Kranja podpore po 60 K, toraj skupno 420 K.

Leta 1903. se bo podelilo 34 ustanov po 100 K = 3400 K, in podpor v znesku 1700 K.

Računski zaključek dne 31. decembra 1902 izkazuje 141.906 K 24 h premoženja, katero se je v tem letu, t. j. 1902., pomnožilo za 3638 K 67 h.

Načelnikom gasilnih društev polagamo na sree, da je tukaj lepa prilika pomagati vdovam ponesrečenih gasilcev, ali pa tudi onemoglim gasilcem samim. Vodstvo ustanove nakaže ustanove in podpore onim, ki so jih dobili, naravnost po c. kr. poštni hranilnici in to navadno že junija ali julija meseca.

Prosimo pa, da se prošnje in priloge spišejo v nemškem jeziku, da ne zamudimo časa s prestavljanjem in da se navedeni rok strogo drži.

Vodstvo zveze.

Iz starih zapiskov.

(Dalje in konec.)

Določba z dne 8. aprila 1802, ki določa službo pri vojaškem bataljonu v slučaju požara.

Da bodo vedele stotnije (kompanije), kako se jim je ravnanati pri nastopu požara, se določa sledeče:

1. Straže, sestojee iz 2 desetnikov, 2 patrolnih vodij in 20 prostakov, se ne smejo tekom 24 ur iz vojašnice oddaljiti.
2. Ko se je ogenj naznanil, koraka častnik na mesto, tam razpostavi straže, da iste napravijo prosto pot onim, ki pridejo z gasilnim orodjem.

3. Vsaka stotnja odpošlje še sledeče straže: k poveljniku bataljona 10 mož, za pomnožitev glavne straže 11 mož, k okrožnemu uradu, k vojaškemu skladišču in k svojemu stotniku po 4 može. Vse drugo vojaštvo mora biti pa na dvorišču pripravljeno i. t. d.

Razsodba z dne 20. aprila 1802 napoveduje mestnemu dimnikarju Karlu Kohlu 24urni zapor ob kruhu in vodi, radi nemarnega snaženja dimnika v hiši Gašperja Schrotta št. 72, kjer je vzbruhnil ogenj. Poleg tega se mu pa strogo naroča, vse dimnike pregledati in nedostatke naznaniti.

Razglas z dne 25. oktobra 1802, s kojim se pritožuje čez ponočne čuvaje, da ne kličejo pravočasno ur in se jim žuga s telesno kaznijo (palice).

Odlok z dne 26. aprila 1803 opominja prebivalce sploh, da ne smejo javno po mestu kaditi radi nevarnosti po ognju, ker so hiše s slamo ali z lesom krite. Kdor se pri tem zasači, odvezla se mu bo na licu mesta pipa, če se to ponovi, bo z zaporom kaznovan. (Kaj takega bi bilo tudi zdaj umestno, ko se po svalčicah ali cigaretah toliko nesreč pripeti in po hlevih celo z odprtimi pipami kadi.)

Z razsodbo z dne 10. februarja 1804 kaznuje se dekla Urša Jahorin s tridnevnim zaporom, ker je sušila preveč drv v peči, ista so se vnela in provzročila požar, ki pa se je še pravočasno pogasil.

Listina z dne 29. julija 1811.

Napoleon, cesar Francozov, kralj ilirski, varuh renskih držav in posredovalec švicarske zveze:

Mi generalni gouverneur ilirskih provincij.

Z ozirom na po požarih prizadete škode, vsled katerih sta bili v zadnjem času mesti Tržič in Kranj prizadeti, največ radi načina stavb, in radi pomanjkanja paznosti od strani stanovalcev v takih slučajih in da se temu kolikor mogoče v bodoče v okom pride, smo na predlog generalnega intendanta financ sledeče sklenili:

V bodoče morajo biti vse tovarne, delavnice in hiše zidane, in sicer tako, da ne bode zveze med zidanimi in lesenimi poslopji.

Strehe naj slone na dveh zidanih opazah, ki se lahko po potrebi povišati, pri novih stavbah morajo biti stene iste debeline kakor drugi zidovi. Pri starih stavbah, kjer so zidovi prešibki, da bi večjo težo nosili, se opaže napravijo iz opeke ali drobnega kamenja.

Komisija bo pregledovala, se li imajo prešibke opaže z lesenimi tramovi ali takozvanimi križi, ki naj bodo po možnosti železni, podpirati.

Strehe naj so krite z opeko ali z lesom, vendar se opozarjajo posestniki hiš v glavnih ulicah, da se mora z opeko in ne z lesom kriti.

✓ Zidovje mora pri novih hišah biti v pročelju vsaj 50 cm debele, a v stranskih zidovih, koder so speljani dimniki, naj znaša poprečna debelina 70 cm.

Vsi dimniki morajo biti zidani in eden meter nad streho, tudi sedanji dimniki, ki niso tako visoki, se morajo v treh mesecih dozidati.

Dimniki se morajo štirikrat na leto snažiti in sicer od oktobra do aprila trikrat in enkrat julija meseca. Komisija bo strogo na to pazila in bo v slučaju dimnike na stroške posestnika pustila snažiti.

Les, slama, seno in vse hitro gorljive tvarine se morajo spravljati zunaj mesta, in kjer je to mogoče, vsaj 40 m proč od poslopij, posebno od tacih, kjer se dela z ognjem.

Podstrešni podovi naj bodo tlakovani, z opeko, kamenjem ali ilovico, tako da ogenj raz strehe ne more prodreti.

Komisija naj obstoji iz sodnika dotičnega kraja, župnika, bližnjega inženirja ali stavbenega uradnika, policijskega komisarja, enega tesarskega in zidarskega mojstra in treh sposobnih članov mestne občine.

Komisiji v pomoč je tudi vojaštvo. Komisija mora o vsem poročati intendantu provincije, ki ima sestaviti glavno poročilo glavni intendanci.

Ta listina je v izvirniku v francoskem jeziku, na nemški jezik jo je prevlel tolmač za Dolenjsko Tauferer.

Razglas z dne 20. junija 1812 zadeva varnostne naprave o zadevi gozdnih požarov, določa o prestopkih kazni, ter prepoveduje tudi zažigati vejevje, ki se nabira pri čiščenju gozdov in pašnikov blizu gozda, ampak določa, da se mora to vršiti o brezvetrnem vremenu vsaj 50 sežnjev od gozda oddaljeno.

V odloku z dne 16. julija 1826 se graja, da je okrožni komisar Sovan dobil pri vizitaciji v predmestju Kandiji voz za vodo spravljen v hlevu in z gnojem tako obdan, da bi ga ne bilo moči v slučaju nesreče rabiti.

Z ukazom dne 28. oktobra 1826 zaukazuje se naprava seznama gasilnih priprav v Novemestu.

Z odlokom dne 29. septembra 1827 zaukazuje se mestni občini, naj napravi na stroške posestnika Jerneja Ahlina v njegovi hiši šte. 29 nov dimnik.

Z odlokom dne 21. marca 1827 se na znanje vzame za znamek gasilnih priprav in gasilnega orodja pri posameznih posestnikih, obenem se pa zaukazuje, da si morajo vsi ostali posestniki, ki takih naprav nimajo, iste v treh mesecih nabaviti, sicer se bode proti njim eksekutivno postopalo.

Odlok z dne 2. oktobra 1828 določa, da se ima napraviti brizgalnica s potrebnimi pripravami. — Za te naprave, ki bodo stale, in sicer: brizgalnica z 20 sežnjev cevi 689 gld. k. d., voz za orodje 48 gld. 40 kr. k. d., 100 vodnih vederc po 40 kr. = 66 gld. 40 kr. k. d., skupno toraj 804 gld. 20 kr. konv. denarja (pripomniti je, da je imel goldinar tačas 60 kr.), ker je prstovoljnih doneskov 102 gld. 51 kr., je toraj izdati iz mestne blagajnice še 781 gld. 29 kr., kateri denar se ima poslati okrožnemu uradu v Ljubljani.

Dne 31. decembra 1829 izdana je bila naredba o zadevi varnosti proti ognju, ki zapopade dva dela, in sicer prvi del o zidavi poslopij, drugi del o previdnosti v ravnanju z ognjem in lučjo. Kazni v slučaju nespolnjevanja te naredbe so jako ostre, in sicer zapor in telesna kazen ter denarne kazni do 500 gld.

Dne 20. novembra 1828 narejena je bila pogodba s tvorničarjem Antonom Samasso za brizgalnico, s kovačem

Herleinspergerjem za voz za orodje in z dimnikarjem Holvičem za 100 vodnih vederc.

Z dopisom dne 3. junija 1829 izročilo je mestno poglavarstvo ključke gasilarne obema gasilskima komisarjema in to Karlu Seifert in Henriku Tandler, eden ključ se pa shranjuje pri mestnem poglavarstvu.

Listina z dne 31. oktobra 1839 našteva imena vseh tedanjih gasilcev v Novem mestu, in sicer:

1.) komisarjev I. od h. št. 1 do 63, II. od h. št. 64 do 118, III. od h. št. 119 do 176 in IV. od h. št. 177 do 239.

2.) Vodij I. k veliki brizgalni in II. k mali brizgalni.

3.) 28 gasilcev k veliki in 8 gasilcev k mali brizgalni.

4.) 28 nosilcev lestev in krampov (plezalci).

5.) 6 oskrbovalcev svetilk.

6.) 20 voznikov za brizgalne in sodov.

7.) 6 tesarjev.

Vseh gasilcev s komisarji bilo je 106.

To so najvažnejše listine o zadevi gasilstva v Novem mestu, ki nam pričajo, kako se je v tedanjem času gosposka zanimala za gasilstvo in kako strogo je na vse pazila.

Preskušnja lestev.

Spomladi, preden se začne redne gasilske vaje, je treba, da se gasilske lestve na njihovo trpežnost z obteženjem preskušajo, da se lahko pokvarjene lestve popravijo in s tem preprečijo nezgode za vezbajoče se moštvo, in na drugo stran, da se vzbudi pri moštvu zaupanje do orodja. K taki preskušnji naj se privzemajo vsi plezalci brez izjeme. Na to, da so lestve v dobrem stanju, se sploh premalo pazi, deloma iz nevednosti, deloma pa iz komoditete, da se ogne takim preskušnjam. Večkrat si je gasilec pohabil svoje zdrave ude vsled take zanikernosti, ker se niso lestve potem, ko se dolgo niso rabile, poskušale na njihovo trpežnost. Saj je znana stvar, da tudi najboljši les preperi lahko v eni zimi, ako je na vlažnem kraju. Večkrat je les od zunaj videti trden, dočim je v svoji sredini vže preperel in piškav.

Naslonbena lestva brez opor se preskuša s tem, da se vodoravno položi z koncema na opore, potem se v sredini obteži z 80 kg (1 mož). Lestva se pri tej obtežitvi nekoliko navzdol upogne, po nje odstranitvi pa zopet zavzame naravno prejšnjo lego. Ako je lestva dobra, se na njej ne smejo pokazati nikake spremembe, sicer ni več uporabna.

Naslonbena lestva s podporami se položi tudi vodoravno, pa na tri opore, in sicer tako kot prvo lestvo, poleg tega pa je še dati oporo na kolenu, kjer so podpore. Obteža se istočasno napravi na obeh delih. Tudi podpori se enakomerno obtežita s tem, da se podnožje en meter visoko vzdigne in obteži.

Vtikalne lestve se na isti način preskušajo.

Pomikalne lestve se raztegnejo in vodoravno polože na opore, tako da je lestev na vseh sklepnih točkah enakomerno položena. Med oporami stojiče dele se obteži z 80 kg.

Strešne lestve se prvič preskušajo v vodoravni legi, kakor druge, zatem jih je pa obesiti za kljuko in na najspodnjem klinu obtežiti.

Pri tej priliki je pregledati tudi pasove plezalcev in plezalske vrvi prav natančno in preskušati njihovo trpežnost.

Varuhi pri gasilnih društvih in njihova služba.

Smoter gasilcev je, v slučaju požara življenje in imetje bližnjega varovati. Da se to doseže, mora biti vse delovanje v pravem redu. Kjer ni pravega reda, je uspešno delovanje nemogoče, kajti red je duša vsega tvorjenja.

Pri vsakem gasilnem društvu je oddelek gasilcev, ki ima paziti na red na požarišču; ti gasilci so redniki ali varuhi.

V čem pa obstoji delo varuhov? Varuhi imajo pred vsem skrbeti za prostor za gasilce, vse dohode k požarišču zapreti, lahko rešljive predmete odstraniti in varovati, skrbeti imajo za potrebno razsvetlavo in ljudstvo miriti.

Da se prostor požarišča omeji ali zapre, je potrebno, kajti radovedno ljudstvo pritiskava od vseh strani in gasilce v njihovem delu moti ali ovira; zlobni ljudje lahko poškodujejo gasilno orodje, ali celo rešene predmete pokvarijo in ukradejo, kajti tudi uzmovičev se pri takih zmešnjavah ne manjka. Red na požarišču se tudi s tem moti, da nesrečniki vsled razburjenosti vse narobe delajo in gasilce v njihovem delovanju ovirajo.

Varuhi naj razun tega za to skrbe, da se nesrečniki pomirijo in da se jim vlije zaupanje do dela gasilcev.

Varuhi naj rešeno hišno opravo in tudi opravo iz poslopij, katerim preti nevarnost, v varen kraj pospravijo in nadzorujejo, da bi se kaj ne unašalo.

Oprava naj se ne pospravi kar hkratu iz cele hiše, ampak najprej od tam, kjer je nevarnost največja.

Varuhi naj stanovalce bližnjih poslopij, ki so v varnosti, mire, da isti ne odnašajo predmetov, ki bi se jim lahko poškodovali.

Da se omeji prostor na požarišču, v to služijo vrvi, ki se razpnejo in privežejo na razne predmete; ako ni to mogoče, naj varuhi sami vrvi drže in ljudstvo tako drže v primerni razdalji od požarišča. Pristop dovoljen naj bo le takim, ki imajo tu opravila, a ne takim, ki so le došli kot gledalci. Osebe, ktere se ne pokore naredbam varuhov, naj se naznanijo žandarmeriji ali policijskim organom, sicer pa naj bodo varuhi proti množici vljudni a ne osorni. Varuhi naj tudi skrbe za primerno razsvetlavo v temnih nočeh, bodisi z bakljami ali pa s svetilkami, in naj pazijo na položene cevi, da se iste vsled zlobnosti kakega poredneža ne pokvarijo. Kot varuhi naj se izbirajo stari, pošteni gasilci, ki vedo ceniti imetje bližnjega, in so si v svesti svoje velike odgovornosti.

Varuhi naj imajo slično opravo, kot drugi gasilci, ne potrebujejo pa sekiric. Pri pomanjkanju oprave zadostuje varuhom tudi samo čepica in rudeča široka preveza na rokavu, da se legitimirajo kot gasilni organi. Varuhe je pa tudi pritegniti k brizgalni in se isti menjujejo z brizgalci, to je osobito tam potrebno, kjer je le malo članov pri društvu, da se eni lahko od naporenega dela odpočijejo.

Tudi za varuhe je treba vaje, da znajo vrvi hitro razpeti, da vidijo in opazijo eventualne ovire, da napravijo prosto pot na cesti, kjer so položene cevi itd. V mestih, kjer je vojaštvo na razpolago, je delo seveda olajšano, ker isto napravi močan kordon okolu požarišča in imajo gasilci potemtakem prostora za svoje delovanje.

Krpanje konopnih cevij.

Od raznih strani nam dohajajo vprašanja, kako je krpiti poškodovane cevi, da so še rabne in da se ne zavžejo. Da se izognemo sitnemu pisarjenju, podajamo tukaj priprosto navodilo, katerega naj vpoštevajo gasilci.

Mesto, kjer cev pušča, kar se zapazi pri požaru ali vaji, oziroma če se cevi navlašč za to preskušajo, se zaznamuje s plavim črtnikom ali pa tudi lahko z navadno bučico.

Ko so cevi popolnoma suhe, se poišče zaznamovano mesto, to se s ščetko (krtačo) prav dobro osnaži od vsacega prahu. Z vročim likalnikom se pogladi dotično mesto, zatem se pritisne na cev obliž. Čez obliž se zopet toliko časa z gladilnikom poteza, da udari masa skozi obliž, to naj se dela previdno, da se z likalnikom ne sežge cev ali pa obliž. Isto se ponavlja na drugi strani cevij, s tem dostavkom, da pride en konec obliža vsaj za en centimeter nad drugi konec. Naposled se polikata še oba roba pri cevi in delo je gotovo tako, da se cev zamore takoj rabiti.

Obliži za krpanje cevi se dobivajo v najboljši kakovosti pri tvrdki Konrad Rosenbauer v Lincu in jih ima vedno v zalogi tudi gospod A. C. Achtschin v Ljubljani. Cena 50 cm dolgemu in 20 cm širokemu obližu je dve kroni brez poštne; razume se, da je dobiti tudi cele kose po 1 m širine in poljubne dolžine. Za eno pokvarjeno mesto zadostuje obliž v dolgoti 2 dm in 5 cm širine, slednja se določa po velikosti rane na cevi. Tako zakrpana cev potem še dolgo rabi, vendar je pa nezmiselno, stare, vže na pol preperle cevi krpiti, take naj se raje nadomestijo z novimi.

Odmetavanje tlečih žveplenk, smodek in svalčic.

S tem, da se je proč vrglo tlečo užigalico, smodko ali svalčico, provzročil se je že mnogi tudi gozdni požar. Dokazano je, da je nastal gozdni požar v Dunajskem lesu iz takega vzroka. Majhni vzroki, veliki učinki. Škoda je bila neizmerna. Dunajski mestni magistrat in policijsko ravnateljstvo sta svojim podrejenim organom naročila, da naj se strogo na to pazi, in v spomin poklicala dotično naredbo. Da ni smeti kar tako na stran vreči tlečih stvari, na to se premalo važnosti polaga. Tleča smodka ali svalčica ne ugasne tako hitro; gorje če pride v dotiko z ženskim krilom, ali se vname, tako da je njega nositeljica v smrtni nevarnosti, ali pa postane vsled poškodbe nerabno. Ali pa če tako tleče telo pade v kako kletno odprtino, je tudi to lahko vzrok požaru, ker se nikdar ne ve, na kako tvarino pade tleče telo. Policija naj strogo na to pazi in ljudstvo svari in opominja, da se preprečijo morebitne nesreče.

Pripetilo se je, da se je pri nas zagnala še tleča svalčica v kak kup sena, kar se lahko dogaja na kmetih v poletnem času, ko ljudje pri obilici dela ne spravljajo seno ravno natančno, da ne pograbi vse, ko še drugo pripeljejo. V tem oziru je treba strogo paziti, osobito še tam, kjer so slamnate strehe.

Previdnost v ravnanju s petrolejem.

Kot svetilo je petrolej neprecenljive vrednosti, vendar je tudi skrajno nevarno telo, in je mnogo požarov, pri katerih je ponesrečilo na tisoče ljudi, zapisati na njegov rovaš, ker se ni z njim previdno ravnalo. Kako veliko je število teh požarov, razvideti je iz zapiskov velicnih mest, ki zabeležujejo vse posamezne take slučaje, in kako so isti nastali. 20 do 31 odstotkov letnih požarov je nastalo vsled neprevidnega ravnanja s petrolejem.

Preden povemo, kako se ima ravnati s petrolejskimi svetilkami in kako zna postati petrolej poguben, navesti hočemo nekaj resničnih dogodov, ki so se v zadnjih časih primerile.

V Jekaterinoslavu razletela se je med gledališčno predstavo petrolejska svetilka. Ogenj se je s tako hitrostjo razširil, da ni bilo mogoče misliti na kako rešitev. 21 ljudi je mukah zgorelo, veliko drugih je bilo opečenih. Zgorelo je tudi gledališče.

V Francoforti pri Palermi razletela se je istotako petrolejska svetilka. Nakrat so bili v plamenu soproga in dva otroka nekega profesorja in vsi trije so zgoreli.

Odvetnik Guasti igral je s svojo svakinjo na biljardu, nad biljardom viseča petrolejka se je razletela, oba sta bila polita z gorečim petrolejem in sta storila grozno smrt.

Krojač Savorel v Raveni plačal je z življenjem svojo neprevidnost, ker je hotel priliti petroleja v gorečo svetilko.

V Warnsdorfu je šlo 19letno dekletko z gorečo svetilko po stopnicah navzdol za svojim očetom. Očetu se spodrsne in pri padcu izbije hčerki svetilko iz roke. Hipoma je bilo dekletko v ognju. Smrt jo je rešila groznih muk.

Na čuden način je prišla ob življenje neka gospa blizu Petrograda. Gospoj so lasje močno izpadali, vsa sredstva zoper izpadanje las so bila brezuspešna; njena prijateljica ji svetuje, naj si lasje dobro s petrolejem namaže. Gospa je slušala ta svet. Da bi pa pregnala duh po petroleju, pušila je svalčico, a od te so se lasje vneli. Sprog prihiti, a ni mogel plamen udušiti; čez pet dni je v groznih mukah umrla.

Mizar Nakser v Währingu je hotel svetilko, pod katero se je igrala njegova poldrugoletna hčerka, višje obesiti, da bi se otrok ob njo ne udaril. Zdajci se utrga obešalna veriga, goreči petrolej se razlije po otroku, ki je bil takoj v plamenu. Posrečilo se je očetu plamen na otrokovem oblačilu ugasniti, a zato se je njega ogenj prijel. Oče in otrok sta vsled opeklin umrla.

Neki gostilničar blizu Žateca si je slučajno polil hlače s petrolejem. Čez par dni drgnil je z žveplenko po hlačah, hoteč jo prižgati, a v trenutku je bil mož v plamenu, vendar je imel še toliko zavednosti, da je z vso naglico strgal obleko raz sebe, in se tako rešil smrti, čeravno je bil hudo opečen.

Dekla necega obrtnika si je hotela olajšati zakuritev peči s tem, da je iz napolnjenega vrča s petrolejem polila že tleča drva. Silen pok, in že je bila vsa dekla v plamenu. Čez nekoliko ur je v strašnih mukah zdihnila svojo dušo.

Teh nesreč bi se lahko še na tisoče naštevalo, a zadostuje naj to. Omenjena bodi še strašna razletitev svetilke, pri kateri priliki je našlo petindevetdeset žensk svojo smrt. Meseca avgusta 1895 prenočili so romarji v hospicu Roberdone na Italijanskem. Moški so bili v pritličnih prostorih, ženske, katerih je bilo okrog 400, bile so nastanjene v veliki dvorani v prvem nadstropju. Velika svetilka v dvorani je slabo gorela in razširjala prav zopern duh. Da bi svetilko očedila, sname jo ena ženskih, a padla ji je iz rok in eksplodirala z groznim pokom. Bliskoma se je vnela slama, ki je ležala po dvorani, in služila romaricam za počivališče. Vse je zdaj drenjalo k vratom, a ta edini izhod je bil od zunaj zatvorjen. Skozi okna ni bilo mogoče rešiti se, ker so bila ista z močnim železjem omrežena. Prizori v goreči dvorani so bili nepopisljivi. Na strašno vpitje romaric, ki so se gnetle v dvorani, prihiti so oskrbniki hospica. V veliki zmešnjavi pa se ni moglo najti ključa te dvorane! Med tem se je podrla ena stena in skozi to luknjo je bilo nekaterim ženskam mogoče se splaziti ven. Veliko jih je pa padlo skozi zgoreli pod v pritličje; druge so padle v omedlevico od strahu in neznoznega smradu zgorelih trupel. Vsega skupaj jih je prišlo 95 ob svoje življenje, veliko pa tudi ob svoje telesno in duševno zdravje.

Iz tega razvidimo, da ima petrolej, ta prekoristna stvar, tudi svojo senčno stran in da je treba z njim zelo previdno ravnati.

Nevarnost, ki preti od petroleja, utegne biti marsikomun neznan, zato hočemo tu v kratkih potezah dati nekaj pojasnil.

Ta tekoča rudnina sestoji iz cele vrste lahko vnetljivih tvarin, ki spadajo v vrsto ogljenčevih vodencev. Velik del teh tvarin je plinast (razteznotekoč), ima zmožnost razteznosti in z zrakom se spojiti, zato je petrolej tudi gorljiv. Vhitljivost najbolj vnetljivih delov petroleja pomnoži gorkota, zadostuje tudi samo sobna gorkota. Iz tega sledi, da bodi steklenica s petrolejem vedno zamašena in nikdar spravljena blizu peči. Surovi petrolej, t. j. tak, ki izvira iz zemlje, ki ni rafiniran, se pretvarja v plin vže vsled zračne gorkote in se lahko vname. Tak petrolej ni za razsvetlavo, ne glede na to, da je gostotekoč in močnega duha. Mora se rafinirati, to se pravi, vzeti se mu morajo snovi, ki ga zgoščujejo, pred vsem pa lahko vnetljivi deli, da je vžigalna točka večja, da se ne tvorijo pri navadni gorkoti plini. Čim več teh snovi se petroleju vzame, tem višja mora biti temperatura, da pride do eksplozije, tem manj je nevaren. Na Nemškem je pri petroleju vžigalna točka pri 21° C, na Angleškem pri 23° C, na Francoskem pri 35° C. Pri nas se sme v trgovini prodajati le petrolej, ki se še le pri 37,5° C v plin pretvarja. Pri nas je toraj v tem pogledu še najmanj nevarnosti. Vendar so to še veliko prenizke številke. Ko se bodo točke plamenu še znatno zvišale, bo manj eksplozij ali jih pa sploh ne bo. Petrolej z nizko plamensko točko je cenejši, oni z visoko plamensko točko dražji, vendar se priporoča vzeti slednjega, kajti o nobenem blagu ne velja toliko pregovor «najdražja stvar je tista, ki se po ceni dobiva,» kakor o tem.

Novice.

Menihi kot gasilci. Iz starih kronik posnamemo, da so bili v Parizu prvi ognjegaseci — menihi. Frančiškani, jakobinci, avguštinci in karmeliti so opravljali službo, ktera je danes poverjena poklicnim gasilcem (pompiers) in to službo so opravljali prostovoljno in brezplačno. Hišni red samostanov, ležečih v krajih sv. Jakoba in sv. Hilarija, jim je predpisoval to delo in službo, kot socialno dolžnost. Pri alarmu so gledali Parižani v 17. in 18. veku te junake v kuti hiteti brzih korakov iz svojih, v predmestjih ležečih samostanov. V več oddelkih po 30 do 50 mož, vsak se sekuro za pasom, na rami nesoč pleteno vodno vedrce, pomikali so se proti kraju nesreče, za njimi so šli oddelki z lestvami, vrvmi in drugim orodjem.

Gospa Sevigné piše: Ob 3. uri zjutraj zaslišim klic «ogelj, ogelj!» to se je čestokrat ponavljalo in nisem bila v dvomu, da gori kje v bližini. Palača Guitaut je bila v plamenu in svet je razsvetljeval celo okolico. Pokanje tramov, prasketanje in padanje ogorkov je vsacega strašilo približati se pogorišču. Menihi pa čuteč v sebi ljubezen do bližnjega, delovali so s tako ročnostjo, da so kmalu postali gospodarji hudega elementa, delali so z vso, le njim lastno vnemo.

V pariških zapiskih se bere posebno o treh zelo imenitnih požarih, kjer so ti «hommes de feu et de peste» (možje ognja in kuge), kakor jih je nazval vojvoda orleanski, si pridobili nevenljivih zaslug ne samo za Pariz, ampak tudi za vednost in znanost. Pri požaru velike bolnice, ki je dvakrat pogorela, pritrsnilo je to prostovoljno «redno gasilno društvo» v goreče sobane. Bosi menihi, le v lahkih sandalih, gologlavi, brez kake čelade ali drugega pokrivala, so na stotine bolnikov rešili gotove smrti iz ognja.

Leto 1618. je prineslo mnogo strahu. Marca meseca je zgorela justična palača. Frančiškanom in jakobincem se je zahvaliti za rešitev mnogih umetnin in dragocenih arhivov. Junija meseca bil je strašen požar na reki Seine. Leseni mostovi, obdani levo in desno od hiš, začeli so goreti, pri teh je bilo zasidranih več čolnov z senom, kjer je nastal ogenj. Vsi mostovi so bili v nevarnosti da zgore, menihi so prihiteli in z neverjetnim naporom nevarnost odstranili. Pri mostu Change zgubilo je 14 menihov svoje življenje, 34 jih pa je bilo več ali manj opečenih in drugače ranjenih.

Ne samo Pariz bil je skozi stoletja priča te humanitete v pravem pomenu besede, ampak tudi drugi francoski kraji. V Normandiji imajo rek «Vouloir venir avant les Capucins» (želeč prehiteti kapucince); vendar malo jih je, ki bi vedeli danes pomen tega reka, kako se je s tem požrtvovalnost menihov častila.

V Rouenu so si postavili v samostanskem vrtu mali griček, na katerem je bila celica, raz katere so opazovali mestno okolje in pri najmanjši nevarnosti isto naznanili se zvonom. Prenehale so takoj pobožne molitve in petje psalmov, vse je hitelo v pomoč na kraj nesreče.

Vsa čast mestnim in prostovoljnim gasilnim društvom naših dni! Pozabiti se pa tudi ne sme ponižnih menihov, njihov prednikov, ki so za pasom (vrvo) poleg rožnega venca imeli gasilno sekirico.

Vzajemna graška zavarovalnica poslala nam je izkaz o svojem delovanju na Kranjskem za leto 1902. Iz tega izkaza posnamemo tudi nje dobrohotnost gasilnim društvom na Kranjskem nasproti, oziroma do posameznih občin in celo posameznih gasilcev. Pohvalno moramo omeniti, da je ta zavarovalnica dala v letu 1902. raznim društvom, občinam in posameznikom 2024 K 80 h podpore. Podpirala je gasilna društva pri njihovi ustanovitvi, ali jim je delila podpore povodom požarov. Podpore so dobila naslednja društva in občine: Studeno, Dob, Bukovec, Koprivnik, Dobropolje, Krško, Leskovec, Planina, Gorenji Logatec, Mokronog, Borovnica, Sodražica, Mirnapeč, Žužemperk, Mengeš, Kamnik, Cerknica, Dolenjavas pri Cerknici, Gameljni, Pirniče, Štepanjvas, Ig, Škofljica, Tomišelj, Dol i. t. d.

Naj bi tudi druge zavarovalnice nam poslale sličnih izkazov! Saj gasilna društva delajo ne samo v korist prebivalcev, ampak v veliki meri tudi v korist zavarovalnic samih, in je pač njihova sveta dolžnost podpirati gasilstvo z nagradami.

Tvrdba K. Rosenbauer v Lincu razposlala je na vsa gasilna društva popolnoma nove cenike, priporočamo gasilnim društvom, naj iste uvažujejo, osobito opozarjamo na cevne oblike in cevne obveze, ki so najboljše kakovosti.

Za male občine pa tudi v dopolnilo brizgalnega orodja pri večjih društvih in občinah je posebno pripravna brizgalna «Univerzalka» tvrdba R. A. Smekal v Zagrebu. Pri tej brizgalni se rabijo normalne cevi števil. 6 in se snemlje z voza, je ob enem sesalka in patentirana proti zmrzlini. Ker je primeroma cenena, jo priporočamo občinam, ktere so dobile nalog, nabaviti si gasilno orodje, gotovo jim bode ustrezno.

Avstrijske državne gasilske zveze odbor je imel dne 26. aprila 1903 na Dunaju svojo letošnjo sejo. Pri tej seji se je izvolilo stalno načelnštvo za nadaljnjo dobo, in sicer: profesor Karol Scheck v Št. Hipolitu, predsednikom; dr. Janez Schauer iz Welsa prvim podpredsednikom in stavbeni svetnik Alojzij Hueber iz Gradca drugim podpredsednikom. Sedež zveze se preseli iz Toplice na Češkem v Št. Hipolit na Nižje-avstrijskem.

Pri tej seji obravnavala se je točka o zavarovanju vprežne živine v slučaju vožnje k požarom in o poročilu o avstrijskem gasilstvu v začetku XX. stoletja. Podrobnejše poročilo priobčimo v prihodnji številki.

Dne 14. do 16. avgusta 1903 bode v Pragi sestanek slovanskih gasilnih društev in obenem razstava gasilnega orodja. Kakor smo poizvedeli, se udeležje tega sestanka tudi Hrvatje. Slovenci ne smemo zaostati, naj bi tudi od naše strani pošla vsaj deputacija v zlato Prago, že v znak zahvalnosti, ker so tudi Čehi prišli v belo Ljubljano, ob priliki otvoritve «Mestnega doma». Po državni železnici stane vožnja iz Ljubljane v Prago in nazaj približno 40 K, a življenje v Pragi je udobno in po ceni; skrbelo se bode tudi po možnosti za prosta stanovanja ali vsaj taka po zmerni ceni. Več o tem v prihodnji številki.

Poneverjenje pri gasilnem društvu v Brnu na Moravskem.

Dne 15. aprila t. l. so prišli pri gasilnem društvu v Brnu na sled velikemu poneverjenju. Blagajnik društva Franc Rosulek si je prisvojil 25.000 kron, ki so bile naložene v moravski hranilnici in s tem zneskom pobegnil čez veliko lužo v Ameriko. To je prav občuten udarec za gasilno društvo, tembolj, ker je blagajnik užival dolgo let neomejeno zaupanje in bil spoštovan od svojih sodrugov in drugih meščanov.

No, pri nas se pač kaj takega ne more primeriti, kajti skoro vsi blagajniki naših gasilnih društev, izvzemši znabiti kakih deset, imajo opraviti le z dolgom in dostikrat še za društvo iz svojega kaj založiti, da bi pa dolg odnesli in s tem razbremenili društvo, bilo bi le želeti.

Kranjska hranilnica je l. 1902. podelila gasilnim društvom podpor v skupnem znesku 2550 K.

Dobila so podpore naslednja društva: Ljubljana (navadno podporo) 1000 K, Staraloka 300 K, Ježica 200 K, Gameljni in Bukovec po 150 K, Orehovica 120 K, Dobropolje, Sv. Križ pri Kostanjevici, Pirniče, Ribnica in Ribno po 100 K, Koprivnik 80 K in Mokronog 50 K. Pripomniti moramo, da vodstvo hranilnice vpošteva pravilno v nemškem jeziku sestavljene prošnje, v katerih je navesti vse slučaje in okolnosti društva. Naj bi tudi v bodoče ta bogati denarni zavod podpiral v še večji meri lepo se razvijajoče kranjsko gasilstvo, gotovo ne bode to brez sadu, te glavnice so dobro in koristonosno naložene; saj so gasilna društva vže obvarovala na stotisoče narodovega imetja.

Preskušnja strelovodov. Dejstvo je, da se množi treskanje leto za letom, in da gromska strela čestokrat vžge poslopja. Glede na to je dolžnost vsacega gospodarja in oskrbnika, da napravi na svojih hišah in poslopih v varstvo istih in v posebno varstvo v njihovih bivačih ljudi in tudi koristnih domačih živali dobre strelovode, oziroma že napravljene na njihovo zmožnost preskuša. To preskušnjo pa morejo napraviti le strokovnjaki, ki imajo dotična merila in orodja, ne pa kak navadni človek, ki ne razume ničesar o strelovodu.

Tak strokovnjak je **A. C. Achtschin v Ljubljani**, ki je napravil vže več novih in popravil stare strelovode.

Gasilno društvo v Rudolfovem nabavilo si je letos novo raztezujočo lestvo od tvrdba J. C. Braun v Norinberku. Dne 16. aprila t. l. vršila se je prva glavna skušnja s to lestvo na Glavnem trgu. Lestva se v razteženem stanju na levo in desno lahko nagiba ali krog svoje osi suče, ne da bi se stajalo lestve premaknilo ali ista sklopila. Z lestvo delujejo štirje gasilci, za prevažanje iste jih je treba osem ali pa en konj. Lestva stane z vsemi stroški v Rudolfovo postavljena 1400 K. Lestvo je preje preskušal in si dobro ogledal gospod načelnik Guštin se svojimi tovariši v gasilski razstavi v Solnogradu.

Ljubljansko gasilno društvo je nabavilo za svoje člane nove lepe čelade. Stare čelade, ki so še dobre, so prav po ceni na prodaj in bi prišle prav kakemu gasilnemu društvu na deželi.

K zvezi gasilnih društev pristopila so gasilna društva — Rovte, Dobračevo, Cerklje, Bukovec in novo ustanovljena v Slavini in Vodiceh. Zveza šteje sedaj 123 gasilnih društev.

Poziv!

Nekatera gasilna društva še niso vposlala za letošnja leto **izkazov in članarine**. Opozarjamo vsa dotična društva, da čim prej store svojo dolžnost, da bode red v poslovanju in da nam prihranijo nadležno pismeno opominjevanje, kar provzroča le delo in stroške.

Zvezni odbor.

Jamstvo 5 let.

Jamstvo 5 let.

C. kr. privileg.

tovarna brizgalnic, črepalnic in drugih strojev

R. CZERMAK-A

v Toplicah (Češko)

dobavlja

**brizgalnice vsake vrste, hidrofore
in vse drugo ognjegasilno orodje.**

Najugodnejši plačilni pogoji.

Ustanovljeno l. 1867.

Diplome

za gasilce, veterane in častne občane, spominske liste, učna pisma itd. izdeluje lično in ceno

R. Aust

Dunaj, III./I. Ungargasse 47.

I. gornje-avstrijska naprava gasilnih orodij in oprave

Konrad Rosenbauer

v Lincu (Gor. Avstrijsko).

Sesalne brizge vsacega sestava.

Strešne, kljukaste, vtikalne in mehanične pomikalne lestve.

Vsakojaka oprava za plezalce in šarže.

Razsvetljevalne priprave in glashila.

Sanitetne oprave in dimne krinke.

Izvrstne konopne cevi neprekosljive dobrote.

Cenilniki zastonj in poštne prosto. Olajševalni plačilni pogoji.

Josip Kolar & Co.

Ljubljana Mestni trg št. 9 Ljubljana

priporočajo izdelke iz gume

prve vrste konopne cevi za gasilna društva

tehnične in kirurškične priprave, obveze itd.

Priporočamo se sl. gasilnim društvom in oblastvom.

Spričevalo.

Odbor ljubljanskega prostovoljnega gasilnega društva si usoja naznaniti, da je s cevmi, katere je pri Vas naročil, povse zadovoljen. Cevi, katere ste nam vposlali — bilo jih je okolu 300 m — so se odlikovale izmed vseh drugih vzorcev, kajti pri preskušnji so držale do 14 atmosfer, in prav to nam je dalo povod, da smo se odločili za Vaše cevi. Cena Vaših cevi je primerna in pri prvi potrebi rade volje zopet z Vami stopimo v dogovor.

V Ljubljani dne 18. novembra 1902.

Za odbor:

J. Mikuž s. r., zapisnikar. Ludovik Stricel s. r., načelnik.

J. C. Gerber

trgovina s papirjem in knjigoveznica

Kongresni trg Ljubljana Kongresni trg

ima vse uradne knjige za gasilna društva v zalogi, in sicer:

A. C. Achtschin «Vežbovnik»	1 K — v
Osnovnik	3 » 10 »
Službeni zapisnik	3 » 10 »
Blagajniška knjiga	1 do 2 K
Zapisnik	1 » 2 »

Ces. kr. priv.

tvornica strojev, brizgalnic, cevij in ognjegasilnih predmetov, prva moravska tkalnica cevij in pasov

R. A. Smekal

v Czechu pri Prostejovu

podružnice: Zagreb-Praga-Smichov

odlikovan

s 112 svetinjami, častnimi diplomami i. t. d. priporoča se

za nabavo vsakojakih brizgalnic, gasilnega orodja, pasov i. t. d., kmetijskih strojev, peronospora-brizgalnic po najnižji ceni

kakor v lastni mehanični tkalnici tkane cevi najboljše vrste po zdatno znižanih cenah.

Postrežba je točna in solidna, pod ugodnimi plačilnimi pogoji na obroke. — Jamčenje za brizgalnice 5 let.

S spoštovanjem

Podružnica **R. A. Smekal — Zagreb.**